

Národná správa o implementovaní spoločných cieľov pre dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v Slovenskej republike, Európska komisia, 2006

I. Základná informácia

Európska mládežnícka politika a spoločné ciele

Použitá metodológia a postup pri realizácii správy

Čo je mládežnícke dobrovoľníctvo na Slovensku

Kde sa mladí ľudia môžu realizovať ako dobrovoľníci?

Predstavy mladých ľudí a ich zapojenie do dobrovoľníckych aktivít

Počet mladých dobrovoľníkov

II. Vývoj v oblasti dobrovoľníckych mládežníckych aktivít v rokoch 2004 - 2006

Oblasti dobrovoľníckych aktivít a ich determinanty

Prostriedky a opatrenia na skvalitnenie dobrovoľníckych služieb

Rozšírenie dobrovoľníckych aktivít

Príklady z praxe

Vzdelávanie a príprava dobrovoľníkov

Príklady z praxe

Základné prekážky pretrvávajú

Ďalšie výzvy v oblasti dobrovoľníctva

Informácie o mládežníckom dobrovoľníctve a jeho možnostiach

Prezentácia dobrovoľníctva

Dobrovoľníctvo ako výchova k zodpovednému občianstvu

Rekognizácia prínosu dobrovoľníckych aktivít

Príklady z praxe

Oceňovanie dobrovoľníckych aktivít

III. Spoločné ciele dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí na Slovensku

Ťažkosti pri implementácii spoločných cieľov a realizácii správy

Konzultácie s mladými ľuďmi

Politický dopad

IV. Bariéry, stimuly a odporúčania pri ďalšej implementácii spoločných cieľov

I. Základná informácia

Európska mládežnícka politika a spoločné ciele

Prijatím rezolúcie z 15 novembra 2004 o spoločných cieľoch dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí sa členské štáty zaviazali predložiť správy o národnom príspevku k implementácii týchto spoločných cieľov do konca roku 2006. Správa má jednotnú štruktúru navrhnutú Európskou komisiou, aby sa:

- uľahčila príprava národných správ členských štátov;
- zjednodušila analýza národných správ a štruktúra syntetizujúcej správy komisie;
- vytvorila možnosť vyhodnotenie implementácie spoločných cieľov;
- dosiahla kompletizácia a aktualizácia existujúcich poznatkov o dobrovoľníckych aktivitách mladých ľudí.

K napĺňaniu akých cieľov sú členské štáty vyzývané v oblasti dobrovoľníckych aktivít pre mladých ľudí?

- (1) povzbudzovať rozvoj dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí s cieľom zvýšiť **povedomie** o existujúcich možnostiach, rozširovať ich **škálu** a zlepšovať ich **kvalitu**;
- (2) uľahčovať mladým ľuďom uskutočňovanie dobrovoľníckych aktivít odstraňovaním pretrvávajúcich **prekážok**;
- (3) podporovať dobrovoľnícke aktivity s ohľadom na posilňovanie **solidarity** mladých ľudí a ich angažovanosti ako **zodpovedných občanov**;
- (4) uznať dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v zmysle **uznania hodnoty** ich osobných zručností takto získaných a ich angažovanosti pre spoločnosť a úlohy, ktorú dobrovoľnícke aktivity hrajú v zmysle uľahčovania prechodu od vzdelávania k práci a dospelému životu.

Použitá metodológia a postup pri realizácii správy

Vzhľadom na fakt, že na Slovensku existoval v období realizácie správy len jeden výskum, ktorý sa zaoberal istými aspektmi mládežníckeho dobrovoľníctva (výskum Dobrovoľníctvo a mládež, Ústav informácií a prognóz v školstve Bratislava 2005- 2006), projektový tím si zvolil nasledujúce metódy práce na získanie ďalších informácií vyžadujúcich sa v obsahu správy.

1. v období júl až september sa uskutočnili 23 **rozhovorov s odborníkmi**, expertmi v oblasti dobrovoľníctva (prednostne mládežníckeho) formou osobného alebo sprostredkovaného štruktúrovaného rozhovoru (pozri obsah rozhovoru v prílohe správy – 27 základných otázok s možnosťou ďalších doplňujúcich podotázok na získanie ucelenej informácie). Na základe týchto informácií bol vypracovaný základný text správy.
2. v období september až október prebehlo vo všetkých regiónoch Slovenska **dotazníkové zisťovanie** medzi mladými dobrovoľníkmi (223 respondentov), ktorí sa

vyjadrovali k vývoju situácie v danej oblasti za posledné dva roky (pozri časť správy Konzultácie s mladými ľuďmi).

3. Základný text správy bol prezentovaný vybraným odborníkom a mladým dobrovoľníkom na **verejných diskusiách** v regiónoch (Prešov, Banská Bystrica, Žilina), ktorých cieľom bolo overiť relevantnosť správy, jej obohatenie o konkrétne príklady z praxe a doplnenie o ďalšie odporúčania a kroky (25. - 27. október 2006). Informácie a komentáre boli zapracované do obsahu správy.
4. V závere projektu bol dokument predstavený na **verejnej konzultácii** správy (22. november 2006) v Bratislave za účasti zástupcov národných expertov a mladých ľudí. Správa zo zapracovanými pripomienkami sa prekladá Ministerstvu školstva SR. Po odsúhlasení obsahu bude preložená do anglického jazyka a predložená Európskej komisii.
5. Informácie a dobré príklady zo správy sa spracovali do **publikácie** o mládežníkom dobrovoľníctve na Slovensku (*„Ja nie som dobrovoľník! Ja to robím iba tak...!“*), ktorého úlohou je propagovať fenomén najmä medzi všeobecnou verejnosťou a zodpovednými za oblasť mládeže, národnými alebo regionálnymi autoritami. Publikácie je k dispozícii po 15 decembri 2006.

Čo je mládežnícke dobrovoľníctvo na Slovensku

V slovenských podmienkach je možné hovoriť o 3 najčastejších formách dobrovoľníctva mladých ľudí:

- dobrovoľnícke **aktivity**, ktoré zahŕňajú rôzne nepravidelné aktivity mladých ľudí v rôznych organizáciách (ústna dohoda),
- dobrovoľnícka **služba** ako formalizovaná dobrovoľnícka aktivita charakterizovaná časovým ohraničením, jasným cieľom, obsahom a úlohami, štruktúrou a organizačným rámcom, osobnou podporou a legislatívnou a sociálnou ochranou (ústna, písomná dohoda),
- dobrovoľná **svojpomoc** – vzájomná pomoc (medzi susedmi napríklad, skupiny detí a mládeže medzi sebou – na báze vzájomnej dohody mimo organizácie)

S nástupom profesionálnej armády bola zrušená **civilná služba** ako alternatíva k povinnej službe.

Kde sa mladí ľudia môžu realizovať ako dobrovoľníci?

Medzi **hlavných aktérov** v príprave a realizácii dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí patria na Slovensku najmä občianske združenia (niektoré zastrešené Radou mládeže Slovenska a Regionálnymi radami mládeže), organizácie, spolky, skupiny, spoločenstvá vznikajúce a podporované cirkvami (v najširšom zmysle slova – podpora finančná, motivačná, osobná -

farské úrady, katechetické strediská, miestne kluby), neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, školy v čase mimo vyučovania, centrá voľného času ako miestne a regionálne zariadenia výchovy mimo vyučovania, detské a stredoškolské žiacke parlamenty, vysokoškolské rady, komunitné nadácie, dobrovoľnícke centrá, školské kluby, športové kluby. V niektorých prípadoch je možné zapojiť sa ako dobrovoľník v nemocniciach, domovoch dôchodcov, hospicioch, domovoch sociálnych služieb – vo väčšine prípadov cez občianske združenie aktívne spolupracujúce s daným zariadením.

Predstavy mladých ľudí a ich zapojenie do dobrovoľníckych aktivít

Pod pojmom dobrovoľnícka práca, činnosť alebo služba si mladí ľudia najčastejšie **predstavujú** prácu bez nároku na finančnú odmenu často pre konkrétnu skupinu ľudí ako sú chorí, starí, dôchodcovia, ľudia v núdzi, bezdomovci a pod. /1 (str. 16). Neznamená to však, že je to ten typ aktivít, ktorý v skutočnosti vykonávajú a sú v ňom sami aktívni ako dobrovoľníci. Ten istý zdroj uvádza, že takmer 47,8% mladých ľudí sa v poslednom roku nejakým spôsobom zapojilo do dobrovoľníckych aktivít (väčšinou jednorázových).

Počet mladých dobrovoľníkov

Počet slovenských mladých ľudí vo veku od 15 do 25 rokov bol v roku 2003 974165 z celkového počtu obyvateľov 5378610 (5/str.22). Výskum v tejto oblasti je **veľmi atomizovaný** (každá organizácia si robí evidenciu spolupráce dobrovoľníkov pre vlastné potreby a nie vždy podľa veku dobrovoľníkov) a špecifickým výskumom v tejto oblasti bolo okrajovo poverené len UIPŠ. Štatistický úrad prijíma každoročne evidenciu dobrovoľníkov z MVO, táto štatistika však nie je rozdelená podľa veku. V roku 2004 bol na Štatistickom úrade SR nahlásený celkový počet dobrovoľníkov veku 198 931. Počet mladých dobrovoľníkov v SR v roku 2006 nie je možné presne určiť, keďže neexistovalo žiadne oficiálne zisťovanie ani registrácia.

Na Slovensku prevláda jav, keď sa mladí dobrovoľníci venujú vo svojich dobrovoľníckych aktivitách a službe prevažne deťom alebo iným mladým ľuďom. Dobrovoľníci v strednom a staršom veku sú zriedkavosťou. Podľa skúseností UNICEF je takéto vekové zloženie skôr raritou oproti ostatným častiam sveta, kde sú aktívne v dobrovoľníckom sektore najmä generácie v produktívnom veku.

Podľa výskumu koordinovaného a realizovaného S.P.A.C..E (2/str. 19 – 22) využívalo dobrovoľníkov 72% organizácií (výskum nebol zameraný špeciálne na mládežnícke organizácie, ale tento údaj bude pravdepodobne aplikovateľný aj na oblasť mládežníckych organizácií). U 17% organizácií sa počet dobrovoľníkov pohyboval medzi 1- 5 ľudí, pätina

organizácií uviedla počet 6 – 10 ľudí a ďalších 17% opýtaných organizácií spolupracuje s 11 – 20 dobrovoľníkmi.

Podľa samotných mladých dobrovoľníkov (výsledok dotazníkového zisťovania) najviac z nich pôsobí v mimovládnych organizáciách (občianskych združeniach a nadáciách), nad druhom mieste je dobrovoľníctvo v škole a na za ním nasledujú aktívna práca v organizáciách, spolkoch, spoločenstvách podporovaných cirkvami. V praxi sa oproti minulosti pomer *komunitného* (t.j. organizácie majú dobrovoľníkov spomedzi svojich členov) a *manažérskeho* dobrovoľníctva (t.j. organizácie vyhľadávajú dobrovoľníkov mimo svojich členov spomedzi verejnosti) postupne vyrovnáva. Niektoré veľké mládežnícke organizácie alebo združenie naďalej inklinujú k získavaniu dobrovoľníkov pre svoje aktivity spomedzi svojich členov alebo sympatizantov (eRko, DOMKA, Slovenský Skauting, ZKSM a pod.),

II. Vývoj v oblasti dobrovoľníckych mládežníckych aktivít v rokoch 2004 – 2006

Oblasti dobrovoľníckych aktivít a determinanty

Podľa prieskumu UIPŠ (2005) najväčší záujem prejavovali mladí ľudia (v kontradičii k ich názoru čo je to dobrovoľníctvo) o dobrovoľnícke aktivity v oblasti **športu** (20,2%), **práca s deťmi a mládežou** (19,5%) a životné prostredie (12,2%). Najmenší záujem prejavovali o oblasť politiky (1,5%), obhajobu záujmov občanov (2%), medzinárodné aktivity a humanitárnu pomoc (2,6%). To ako aktívny bude mladý človek v dobrovoľníckych aktivitách do významnej miery ovplyvňuje **vek, kraj a členstvo v mimovládnych organizáciách**. Až 85,1% mladých ľudí, ktorí boli členmi MVO, sa venovali dobrovoľníctvu. Z pohľadu veku sú najaktívnejší dobrovoľníci vo veku 23 – 26 rokov (62,1%), pred 15 – 17 ročnými (47,4%) a najmenej sa dobrovoľníckym aktivitám venujú 18 – 22 roční mladí ľudia. Podľa príslušnosti k regiónu je najviac aktívnych dobrovoľníkov v Nitrianskom kraji (61,8 %), nasleduje Trenčiansky (58,7%) a Trnavský kraj (55,8). Najmenší záujem od dobrovoľnícke mládežnícke aktivity majú mladí ľudia z Bratislavského (36,8%) a Žilinského kraja (30,6%), čo súvisí najmä v prípade hlavného mesta s množstvom rôznych ponúk na trávenie voľného času, aj so špecifikom života vo veľkom meste. Podľa opýtaných expertov sa dobrovoľníctvo vyvíja v rôzne **silných vekových vlnách** tzn. že sú silnejšie ročníky, kde je viac záujemcov o aktívne dobrovoľníctvo v porovnaní s inými ročníkmi.

Prostriedky a opatrenia na skvalitnenie dobrovoľníckych aktivít

Systém **podpory Ministerstva školstva** pre občianske združenia a mládežnícke organizácie je trvalo jedným z najdôležitejších prostriedkov na podporu rozvoja celoštátnych

a regionálnych združení, z ktorých mnohé získané finančné prostriedky investovali práve na rozvoj dobrovoľníctva (podľa názorov expertov na oblasť mládežníckeho dobrovoľníctva). Dobrovoľníctvo je podporované aj zo zdrojov (v rámci grantových schém a programov) Ministerstva kultúry, Ministerstva práce a sociálnych vecí a Ministerstva zahraničných vecí ale nie je cieleňé exkluzívne na mládežnícke dobrovoľníctvo.

Ďalšími významnými prostriedkami, ktoré vnímala odborná verejnosť, boli grantové programy **Nadácie pre deti Slovenska** (Hodina deťom a program Filantropia, ktorý hoci nebol explicitne zameraný na dobrovoľníctvo posilnil imidž verejnej prospešnosti ako trvalého javu v modernej spoločnosti) a **Nadácie Intenda** („Podaj ruku“ - podpora dobrovoľníckych centier).

Dlhodobu prispieva k rozvoju dobrovoľníctva **program Európskej únie MLÁDEŽ**, najmä svojimi vzdelávacími aktivitami pre hostiteľské aj vysielajúce organizácie.

MVO konštatujú, že je viac **vzdelávacích materiálov**, ktoré vyprodukovali samotné organizácie alebo iné inštitúcie. Svoj efekt priniesli aj pilotné projekty v oblasti komunitného dobrovoľníctva napr. Časová banka OZ Kultúra Rajecké Teplice.

Od roku 1999 na Slovensku funguje Slovenské neziskové servisné centrum (**1 SNSC**), ktoré prináša aktuálne informácie pre mimovládne organizácie a tretí sektor, realizuje právnu poradňu a pod.

Oproti minulým rokom sa posilnilo a rozvinulo **firemné dobrovoľníctvo** (www.donorsforum.sk) ako aj spolupráca tretieho sektora a firiem (www.partnerstva.sk, www.panet.sk). V mnohých prípadoch ide skôr o firemnú filantropiu, ktorá však prispieva k zdvihnutiu všeobecného povedomia o dobrovoľníctve v spoločnosti. Firemné dobrovoľníctvo je silnejšie propagované medzinárodnými firmami, ktoré pôsobia aj na Slovensku a pričiňujú sa o prenos tejto myšlienky na Slovensko.

V roku 2006 sa konala z iniciatívy Rady mládeže Slovenska **konferencia o dobrovoľníctve** zameraná na riešenie otázky zákona o dobrovoľníctve. Časopis „ZOOM-M - zaostrené na mladých“ (vydáva Rada mládeže Slovenska) prispieva k propagácii dobrovoľníctva mladých ľudí.

V spoločnosti sú pokusy o vytvorenie **spoločného priestoru na komunikáciu o dobrovoľníctve**, spoločnú koordináciu aktivít v tejto oblasti (národná organizácia, platforma, virtuálny priestor).

V organizáciách sa začína **systematizovať práca** s dobrovoľníkmi, vytvárajú pozície koordinátorov dobrovoľníkov, robia dobrovoľnícku kampaň, organizujú tréningy. Organizácie tiež viac delegujú úlohy okolo koordinácie dobrovoľníkov na svojich regionálnych členov. Dobrovoľníctvo začína byť prvkom v systéme manažmentu sociálnej organizácie. Príkladom dlhodobého udržania kvalitných dobrovoľníkov je, že po dvoch rokoch ich práce im začne organizácia prispievať na plat, alebo umožní práca na dohodu. Niektoré organizácie využívajú nefinančné benefity pre svojich dobrovoľníkov (zľava na vlastný tovar, interné vzdelávanie, diplomy, blahoželania k sviatkom, USB kľúče a pod.).

Rozšírenie dobrovoľníckych aktivít

Zástupcovia rôznych organizácií vnímajú možnosť zapájať sa do **medzinárodného dobrovoľníctva** mimo krajín Európskej únie ako novú možnosť dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí – najmä **rozvojové dobrovoľníctvo**.

Mladí ľudia vnímajú **širšiu ponuku rôznych mládežníckych organizácií** oproti predchádzajúcim rokom, množstvo rôznych zbierok ako aj oživenie fungovania a rozšírenie práce **žiackych školských rád na stredných školách**.

Príklad z praxe

- Program ODA (Official Development Assistance), ktorého donorom je Ministerstvo zahraničných vecí je jedným z programov, ktoré v posledných dvoch rokoch využívajú MVO na v oblasti rozvoja a podpory rozvojového dobrovoľníctva. Napríklad OZ Človek v ohrození (www.clovekvohrozeni.sk) v rámci svojich programov Jeden svet (festival dokumentárnych filmov) a Jeden svet na školách. Ďalší z využívaných programov je UNDP (United Nation Development Programme - rozvojový program OSN (www.slovakaid.sk))
- Aktívne zapojenie mladých ľudí ako dobrovoľníkov do rôznych charitatívnych zbierok ako Biela pastelka (<http://www.unss.sk/sk/bielapastelka/2006.htm>), Deň narcisov (www.lpr.sk), Tehlička pre Baku (<http://www.savio.sk>), Modrý gombík (www.unicef.sk).

Vzdelávanie a príprava mladých dobrovoľníkov

Celkovo vládne názor, že v prípade mládežníckeho dobrovoľníctva nejde o vzdelávanie v klasickom zmysle slova, ale o kombináciu rôznych neformálnych techník, aktivít, rozhovorov, osobných príkladov a pod. Oblasť vzdelávania a podpory dobrovoľníckych aktivít pre mladých ľudí sa zlepšila – vzdelávacie aktivity sú premyslenejšie, cielenejšie, mnoho organizácií preberá už hotové koncepty zo zahraničia. Zaraďujú sa témy ako motivácia dobrovoľníkov, burn-out, team building a pod., ktoré v predchádzajúcich rokoch absentovali. Viac ako 50 % nami opýtaných mladých dobrovoľníkov sa zúčastnili vzdelávacej aktivity v oblasti dobrovoľníctva.

Zlepšilo sa informovanie, vzdelávanie a školenia pre dobrovoľníkov a manažérov zásluhou tretieho sektora aj niektorých štátnych inštitúcií (luventa, Inštitút celoživotného vzdelávania v Košiciach). Pozitívom je, že niektoré študijné odbory na vysokých školách (Banská Bystrica, Trnava, Bratislava, Prešov) čiastočne propagujú tému dobrovoľníctva (možnosť získať body ako časť kreditov za dobrovoľnícke aktivity tzv. Service learning). Novinkou je vzdelávanie v oblasti práce s utečencami.

Príklady z praxe:

- OZ Človek v ohrození (projekt EQUAL podporený z ESF) organizuje jazykovú a odbornú prípravu dobrovoľníkov pracujúcich s utečencami na Slovensku.
- Dobrovoľné združenie občanov Spoločnosť ľudí dobrej vôle (projekt EQUAL podporený z ESF) je to informačná a vzdelávacia kampaň pre žiakov základných a stredných škôl o migrácií, utečeneckej problematike.
- Slovenská utečenecká rada vo Zvolene (organizácia podieľajúca sa na integrácii utečencov, ktorým bol poskytnutý azyl v Slovenskej republike)- projekt UNHCR pre azylantov v Košiciach. Občasne pracujú s dobrovoľníkmi, ktorí im pomáhajú.
- Centrum pre európsku politiku www.cep.sk - realizujú aktivity pre vzdelávanie dobrovoľníkov.
- Projekt „Škola priateľská deťom“, ktorý realizuje UNICEF, ktorý slúži okrem iných cieľov aj na prípravu mladých ľudí ako dobrovoľníkov, na podporu ich zvýšenej účasti v občianskych aktivitách; projekt Linka Detskej Istoty – bezplatná telefonická poradňa pre deti, pravidelne školenie konzultantov z radov vysokoškolákov (www.unicef.sk).

Všetky veľké národné alebo regionálne občianske združenia a mládežnícke organizácie si pripravujú a realizujú svoje vlastné školenia pre dobrovoľníkov „šité na mieru“ (Slovenský skauting, eRko, ZKSM, Domka, Strom života, UNICEF, Úsmev ako dar, SAIA a pod.) ako aj hodnotiace aktivity pre dobrovoľníkov a manažérov práce s dobrovoľníkmi. Organizácie

priznávajú, že spolupráca medzi jednotlivými organizáciami je nepravidelná a nie je bežná výmena know-how a výmeny príkladov dobrej praxe

Príkladom spolupráce v oblasti vzdelávania dobrovoľníkov z praxe môže slúžiť spolupráca DOMKY a Laury v Škole animácie ako aj spoločné snahy o koordináciu a spoluprácu Greenpeace, UNICEFU a Skautingu.

Školenia na podporu medzinárodného dobrovoľníctva pre dobrovoľníkov poskytuje IUVENTA – inštitúcia Ministerstva školstva (www.iuventa.sk) v rámci programu Európskej únie MLÁDEŽ (tzv. Pre-departure, on-arrival trainings, midterm meetings). Vzdelávacími aktivitami podporuje aj prípravu organizácií na vysielanie a hostovanie dobrovoľníkov.

Známe sú školenia dobrovoľníkov v oblasti hospicovej starostlivosti (Diecézna charita v Nitre - Kurz hospicovej starostlivosti, OZ Vřba, OZ CARDO, hospic Slnčnica, Nadácia Jozefa Murgaša, atď.), príprava dobrovoľníkov na prácu s utečencami Slovenskej humanitnej rady (www.shr.sk), vzdelávacie aktivity Centra dobrovoľníctva v spolupráci s Katedrou sociálnej práce PF UMB, kurzy pre manažérov dobrovoľníkov realizuje aj Asociácia supervízorov a sociálnych pracovníkov (www.assp.sk). Všetky komunitné nadácie zapojené do programu Mladí filantropi pripravujú a realizujú vlastné školenia pre dobrovoľníkov.

Informačné centra mladých ponúkajú svojim dobrovoľníkom školiace aktivity realizovane ZIPCeM, v rámci ktorých získavajú zručnosti a schopnosti pre realizáciu práce ako konzultanti ICM s možnosťou následného profesného a profesionálneho rastu na pozíciu profesionálneho konzultanta.

Mladí dobrovoľníci oslovení v dotazníku najčastejšie uvádzali školenia zamerané na podporu dobrovoľníctva v Informačných centrách mladých (Prievidza, Nižná), Rada mládeže Slovenska, Iuventa, nadácie (Intenda, Krajina Harmónie), komunitné nadácie (Nitra, Liptovský Hrádok), dobrovoľnícke centrá (Banská Bystrica), OZ Návrat, Ľudia proti rasizmu, AIESEC, Asociácia sociálnych poradcov a supervízorov, Katolícka charita, centrá voľného času a pod. Je samozrejmé, že vzhľadom na uvedený počet dobrovoľníkov nie je zoznam organizácií a inštitúcií zďaleka kompletný.

Príklad školenia mladých dobrovoľníckych inštruktorov je aj v OZ Plusko Bratislava (3-fázové školenie) pre vlastnú potrebu na svoje tábory. Mladých animátorov pre vlastné aktivity školí aj OZ DOMKA. Tiež v rámci cirkevných organizácií, školenie mladých animátorov prebieha pod Sekciou pre mládež Konferencia Biskupov Slovenska – tzv. animátorské školy

(zodpovední sú diecézni koórinátori za každý kraj Slovenska). Tieto animátorské školy fungujú aj na lokálnej úrovni v rôznych farnostiach (napr. Šaľa).

Organizácia eRko má akreditované svoje vlastné školenie dobrovoľných animátorov v rámci akreditačnej komisie Ministerstva školstva (podobne aj DOMKA).

Viaceré organizácie začali organizovať náboje dobrovoľníkov na školách (najmä na Gymnaziách a takých školách, kde sa študuje sociálna práca) a pre takto získaných dobrovoľníkov organizujú vlastné dobrovoľnícke programy.

Medzinárodná spolupráca v oblasti vzdelávania a prípravy dobrovoľníkov

Dobrovoľníctvo mladých ľudí na Slovensku je prevažne lokálne, čo ale neznamená, že mladí ľudia nemajú záujem o medzinárodné aktivity alebo službu v zahraničí. Veľa organizácií, ktoré sú aktívne v oblasti dobrovoľníctva sa však zameriava na miestnu resp. regionálnu prácu s dobrovoľníkmi. Práca s mládežou na Slovensku dlhodobo naráža na rovnaké problémy, ktoré bránia aktívnej spolupráci so zahraničím: nedostatok profesionálnych pracovníkov s mládežou, neznalosť cudzieho jazyka, nedostatok kontaktov na organizácie v zahraničí, finančná náročnosť medzinárodných aktivít a i. Lepšia situácia je v tých organizáciách, ktoré sú súčasťou medzinárodných sietí (humanitné, charitatívne, s cirkevnou podporou). Všetky vyššie uvedené faktory ovplyvňujú aj spoluprácu organizácií v oblasti medzinárodnej spolupráce zameranej na vzdelávanie a prípravu.

Príklady z praxe

- Príkladom medzinárodnej spolupráce a výmeny know-how, informácií ako aj dobrých príkladov je projekt GLEN, do ktorého je zapojených 12 európskych krajín, a ktorý na Slovensku zastrešuje občianske združenie Tabita; www.tabita.sk. Projekty sa odohrávajú v Afrike alebo v Ázii a ide o medzinárodné dvoj- až trojčlenné tímy dobrovoľníkov. Dobrovoľníci spolu pripravujú a realizujú študijno-pracovný projekt rozvojovej spolupráce. Dĺžka trvania – 3 mesiace.
- Nitrianska kominutná nadácia organizovala v rámci programu EÚ MLÁDEŽ medzinárodnú výmenu mládeže s inou komunitnou nadáciou v Írsku (Foyle Youthank). Akcie, zameranej na výmenu skúseností a prezentáciu príkladov dobrej praxe, sa zúčastnili organizácie z Českej republiky a Írska. Išlo o program Mladí filantropi, ktorého hlavným zámerom je motivovať mladých ľudí k filantropii a dobrovoľníctvu. V rámci Slovenska existuje 9 tímov filantropov pri komunitných nadáciách, ktoré sú združené v Asociácii komunitných nadácií Slovenska. Už tretí rok tohto programu podporuje Nadácia SPP.

- Puzzle V4 – stretnutie organizácií pracujúcimi s dobrovoľníkmi, podporené z Vyšegrádskeho fondu, SAIA Prešov.
- Truck Sphérique Žilina je členom Networkingu Trans Europe Halles – dobrovoľníctvo v oblasti kultúry a výmena dobrovoľníkov. Pravidelné sa stretávajú.
- Erko (Hnutie kresťanských spoločenstiev detí) – projekt „Dobrovoľníci pre Afriku“ – dochádza popri vyslaniach dobrovoľníkov do Afriky aj k výmene know-how s rakúskym partnerom.
- Projekt UNICEF - Linka detskej istoty spolupracuje s podobnou organizáciou z Českej republiky a Veľkej Británie v spoločnom projekte CHIPS. Ako aj SV pre UNICEF si vymieňa know-how práce s dobrovoľníkmi s inými výbormi UNICEF.
- V rámci Greenpeace jednotlivých okolitých krajín Slovenska – výmena spôsobov tréningov a skills sharing. Podobne pracuje v rámci svojej organizácie – európsky región FIMCAP – prebiehajú semináre.

Základné prekážky pretrvávajú

Dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí na Slovensku majú dlhodobú tradíciu, ale čelia viacerým prekážkam, ktoré nebolo možné odstrániť za obdobie uplynulých dvoch rokov. Základnou prekážkou je nízke spoločenské (verejné) **uznanie hodnoty** a prínosu dobrovoľníctva a chýbajúce **legislatíva** k právnemu ošetrovaniu vzťahu dobrovoľníkov a organizácií. Stále prevláda **nedôvera voči dobrovoľníkom** (mladý vek je pre mnohých synonymom nedostatku zručností, skúsenosti alebo motivácie zo strany mladých ľudí), pretrvávajúci nedostatok **informácií o fenoméne dobrovoľníctve**, v dobrovoľníckom sektore chýbajú **financie**.

Ďalšie výzvy v oblasti dobrovoľníctva

Z prieskumu UIPŠ („Dobrovoľníctvo a mládež“ 2005) vyplýva, že **mladí ľudia** v prvom rade nemajú záujem o dobrovoľníctvo a že ich nikto systematicky neoslovuje s ponukou dobrovoľníctva, ďalším dôvodom bol uvádzaný nedostatok času a nedostatok informácií o možnostiach dobrovoľníckej práce. Niektoré organizácie začali so systematickým oslovovaním potenciálnych dobrovoľníkov ale sú to skôr ojedinelé prípady.

Školy na všetkých stupňoch venujú výchove k dobrovoľníctvu len minimálny priestor v porovnaní napr. s USA. Časť odborníkov sa domnieva, že je to správne a dobrovoľníctvo by malo zostať spájané najmä s prácou tretieho sektoru. Iný názor je, že školy by mali minimálne upozorňovať mladých ľudí, že je tu možnosť zapojiť sa do dobrovoľníckych aktivít, čo im to môže priniesť, posúvať kontakty na dobrovoľnícke centrá a aktívne mimovládne organizácie. Pozitívom je, že školy (ak sú požiadané) umožňujú MVO prezentovať svoje

aktivity a získavať dobrovoľníkov na pôde školy. Podobným príkladom je aj uvoľnenie žiakov stredných škôl na realizáciu rôznych verejných zbierok napríklad na obeť „postihnuté tsunami alebo na opravu osvetlenia podchodu (Žilina)“.

Chýba podpora aktivít na regionálnej a miestnej úrovni najmä zo strany **samosprávy**, aktívne komunitné dobrovoľnícke centrá sú len v Banskej Bystrici a v Prešove.

Stále nástojčivejšia je požiadavka celoslovenského **združenia alebo virtuálneho priestoru** na komunikáciu medzi dobrovoľníkmi a dobrovoľníckymi organizáciami (iniciatívu tohto typu pripravuje OZ CARDO Bratislava za finančnej podpory Ministerstva školstva a v spolupráci s luventou. Ambíciou je postaviť základy virtuálneho dobrovoľníckeho centra www.cardo-eu.net).

Nadalej sú alarmujúce problémy okolo hostovania **dobrovoľníkov mimo EÚ** (vysoké poplatky, ochrana bezpečnosti, výpisy z registra trestov a i.). Na Slovensku je nedoriešená legislatíva, ktorá by ošetrila postavenie dobrovoľníka (zdravotné poistenie, odvody do fondov, práva a povinnosti, ochranu od štátu). V roku 2006 bol prijatý Zákon o nelegálnej práci, ktorý postavenie dobrovoľníka (najmä zo zahraničia) dostáva do veľmi chúlостivej situácie. Štát a vláda nerealizuje systematické kroky, podpora dobrovoľníctva je len vo verbálnej podobe. Na druhej strane je viditeľná pripravenosť orgánov polície, najmä čo sa týka medzinárodného dobrovoľníctva, sú informovaní a vybavenie formalít je rýchlejšie.

Prekážkou je naďalej fakt, že mladí ľudia sú **nútení finančne zabezpečiť** seba aj svoju rodinu a na dobrovoľníctvo im už nezostane čas (štúdium, práca, rodina). Pojem „dobrovoľníctvo“ má na Slovensku tradíciu siahajúcu do 13. storočia, no táto **bola prerušená** počas komunistického režimu, kedy sa „dobrovoľne“ často rovnalo „povinne“ a dnešná staršia stredná generácia nevníma práve z tohto dôvodu dobrovoľníctvo ako niečo vzácne, užitočné alebo prestížne. Je možné, že to má vplyv aj dnešnú mladú generáciu. Chýbajúce uznávanie dobrovoľníckych aktivít a pri hľadaní práce alebo prijímaní na štúdium situáciu nevylepšuje.

Informácie o mládežníckom dobrovoľníctve a jeho možnostiach

Medzi takéto aktivity môžeme považovať informovanie pracovníkov s mládežou o aktuálnych trendoch a otázkach napr. **prieskumy a výskumy** Ústav informácií a prognóz v školstve, výskum „Dobrovoľníctvo a mládež“ (www.uips.sk). Dobrým informačným zdrojom je Národná správa o stave práce s deťmi a mládežou pre Radu Európy realizovaná v roku 2005 (www.spravaomladezi.sk). Prieskum organizácie YMCA „Dobrovoľníctvo ako konkurenčná výhoda uchádzača o zamestnanie v cieľovej skupine personalistov“ je tiež hodnotným

informačným zdrojom, ktorý poukazuje najmä na nízke verejné uznanie dobrovoľníckej práce.

Medzi najčastejší prostriedok získavania alebo poskytovania informácií o mládežníckom dobrovoľníctve je vo všeobecnosti **internet**, najmä treťosektorové servery poskytujú zoznamy a kontakty na MVO a upozorňujú na možnosti dobrovoľníctva ([www.changenet](http://www.changenet.sk), www.sefin.sk). Dlhodobo slúžila verejnosti aj databáza SAIA, ktorá po rozdelení na samostatné pobočky dala tento cenný zdroj kontaktov Fóru donorov www.donorsforum.sk.

Informácie o možnostiach dobrovoľníckych aktivít môže slovenský mladý človek nájsť aj na nasledujúcich miestach:

- Informačné centrá mladých (www.zipcem.sk; www.icm.sk)
- Iuventa, grantový program Európskej únie MLÁDEŽ – Európska dobrovoľnícka služba (www.iuventa.sk)
- Nadácia Intenda, podporení aplikanti programu „Podaj ruku“ (budovanie dobrovoľníckych centier, štúdium dobrovoľníckych organizácií) – www.intenda.sk
- Databáza a inzeráty v rámci stránky Rady mládeže Slovenska (www.mladez.sk)
- Informácie a inzeráty o voľných dobrovoľníckych miestach doma i v zahraničí miestach ponúka www.eurodesk.sk
- Časopis ZOOM – M (http://www.rms.mladez.sk/generate_page.php?page_id=39685)
- Časopis Efekt (<http://www.casopisefekt.sk>)
- Dobrovoľnícke centrá v Banskej Bystrici a Prešove
- Ako pomôcť – Dobrovoľnícka práca (www.unicef.sk).

Aj napriek vyššie uvedeným aktivitám a iniciatívam je najčastejším zdrojom informácií **osobná skúsenosť iného mladého človeka** s dobrovoľníctvom.

Prezentácia dobrovoľníctva

Mnohé organizácie realizujú náborov na stredných školách, **prezentujú svoje dobrovoľnícke aktivity** a získavajú nových dobrovoľníkov počas reprezentačných akcií na verejnosti ako napr.

- Trh dobrovoľníckych príležitostí, SAIA Prešov,
(<http://www.ff.unipo.sk/kvdsp/files/dobrovolnictvo/Aktuality.htm>)
- Jašdielňa (www.nkh.sk), Nadácia krajiny Harmónie, Žilina
- Bambiriáda (http://www.mladez.sk/generate_page.php?page_id=74305) Rada mládeže Žilinského kraja.
- Výstava MVO na území mesta Banská Bystrica (www.cko.sk)
- Prezent Fajn Fest - Liptovský Mikuláš, verejná prezentácia dobrovoľníckych aktivít (podporená z Konta Orange)

Dobrovoľníctvo ako výchova k zodpovednému občianstvu

Potreba zvýšenia záujmu mladých ľudí o veci verejné vyústila v posledných rokoch do viacerých iniciatív. V roku 2006 Ministerstvo školstva SR iniciovalo projekt prostredníctvom regionálnych mládežníckych centier v Banskej Bystrici, Košiciach a Trenčíne na podporu práce žiackych školských rád, ktorý pozostával z rôznych propagačných a vzdelávacích aktivít na naštartovanie aktívnejšej práce týchto rád na školách. Paralelne sa touto problematikou zaoberala aj Regionálna rada mládeže Prešovského kraja, ktorá využíva grantové prostriedky na rozprúdenie aktívnejšieho občianskeho života na školách v Prešovskom. V Prešovskom kraji sa koná už tretí ročník regionálnej konferencie Študentský parlament na pomoc regiónu, ktorý organizuje Krajské pedagogicko – psychologická poradňa v spolupráci s RRM PSK a KÚ Prešov- Komisiou pre prevenciu protispoločenskej činnosti.

Príklad z praxe

Projekt z mesta Zvolen MLADÝ ZVOLEN si kladie ambíciu poskytnúť mladým ľuďom dostatok informácií na to, aby mohli efektívne presadzovať vlastné záujmy a stali sa rovnocennými partnermi zástupcov mesta Zvolen.

Rekognizácia prínosu dobrovoľníckych aktivít

Na Slovensku neexistujú žiadne oficiálne iniciatívy pre uznávanie dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí najmä pri hľadaní práce alebo pri prijímaní na štúdium. Takmer všetky veľké národné alebo regionálne organizácie, ktoré pracujú s dobrovoľníkmi a realizujú vzdelávacie aktivity vydávajú potvrdenie alebo certifikát. Ich uznávanie inými partnermi (školy, zamestnávateľia) je na dobrovoľnej báze a nie je legislatívne ošetrené. Oveľa častejšie sú to zahraničné firmy na Slovensku, ktoré uznávajú a berú do úvahy dobrovoľnícke aktivity pri prijímaní do zamestnania než slovenské.

Príklady z praxe

EDIN – medzinárodný dobrovoľnícky program ekumenickej rady, kde certifikát podrobne opisuje získané zručnosti a skúsenosti na dobrovoľníckej službe (www.ekumena.sk)

Slovensko je zaradené aj do testovania YOUTHPASSu t.j. dokladu, ktorý by potvrdzoval získané kompetencie z projektov v rámci programu YOUTH IN ACTION (výmeny, dobrovoľnícka služba, miestne projekty). Overovací projekt realizuje Iuventa.

Oceňovanie dobrovoľníckych aktivít

Na Slovensku existuje množstvo čiastkových aktivít na ocenenie a verejné uznanie dobrovoľníctva resp. dobrovoľníckych aktivít (ale aj darcovstva a filantropie):

- Prijatie dobrovoľníkov za obnovu Tatier na Úrade vlády,
- Ocenenie Dobrej noviny prezidentom SR
- Top firemný filantrop 2006, Fórum donorov
http://www.donorsforum.sk/nove_SK/projektrozvoja_TOPff.html
- Slovenská humanitná rada realizuje benefičný večer v období adventu – dobrovoľníci hovoria o svojej práci Benefícium a Cena Dar roka - zamerané na darcovstvo
- Slovenský Červený kríž udeľuje cenu Darcovstvo krvi (bronzová, strieborná, zlatá, diamantová plaketa a medaila prof. MUDr. Jána Kňazovického, pamätná plaketa doc.MUDr. Vladimíra Krišľa,CSc.), Medaila SČK Za záchranu života, Zápis do knihy cti SČK, Dobrovoľná opatrovatel'ka SČK, Za humanitu, obetavosť a dobrovoľnú službu I. a II. stupňa, Čestná strieborná medaila H. Dunanta, Medaila Henryho Dunanta,
- Nadácia Pontis oceňuje firmy, ktoré podporili projekty (cena Via Bona Slovakia)
- Nadácia krajiny harmónie udeľuje cenu Forresta Gumpa pre človeka, ktorý pomohol zdravotne postihnutým ľuďom k integrácii. – Nadácia krajiny harmónie, Žilina
<http://www.nkh.sk/>
- SAIA Prešov, n.o. oceňujú každoročne dobrovoľníkov – "Krajské Srdce na dlani" (regionálna cena v Prešove)
- Rada mládeže Slovenska udeľuje cenu Most
- Úsmev ako dar – vlastné oceňovanie dobrovoľníkov

- UNICEF – pravidelne oceňuje svojich dobrovoľníkov diplomom
- Komunitné nadácie udeľujú cenu Darca roka a Verejná benefícia, tento rok (2006) prvý krát udelia cenu „Dobrovoľník roka“ v rámci vlastných dobrovoľníkov

III. Spoločné ciele dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí na Slovensku

Politický dopad implementácie spoločných cieľov

Vzhľadom na fakt, že nebola vypracovaná oficiálna koncepcia implementácie spoločných cieľov v oblasti dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí na Slovensku, nie je možné objektívne posúdiť dopad. Je nutné však zdôrazniť, že niektoré kroky najmä zo strany Ministerstva školstva, Nadácie pre deti Slovenska, Intendy a luventy, ktoré reagovali na podmienky a požiadavky Európskej mládežníckej politiky prispeli k implementácii týchto myšlienok aj napriek absencii spomínaného dokumentu.

Ťažkosti pri implementácii spoločných cieľov a príprave správy.

Najzávažnejším problémom pri príprave správy bol fakt, že o spoločných cieľoch a o záväzkoch vyplývajúcich voči Európskej komisii v oblasti mládežníckej politiky vie iba minimálna časť verejnosti. Až príprava Národnej správy bola prvým impulzom pre šírenie tejto informácie. Implementácia spoločných cieľov bola komplikovaná, keďže neboli strategicky plánované žiadne kroky, aby implementáciu zabezpečili. Napriek tomu došlo k zlepšeniu v oblasti, na čo poukazuje aj obsah tejto správy.

Konzultácie s mladými ľuďmi

Slovenská republika nemala vypracovaný žiaden oficiálny dokument, ktorý by sa venoval plánovaniu a realizácii spoločných cieľov v podmienkach Slovenska. Napriek tomu isté aktivity a formálne kroky na vylepšenie/zmenu stavu dobrovoľníctva mladých ľudí zo strany štátu aj tretieho sektora boli realizované (grantové programy, vzdelávanie, nové finančné zdroje, nové formy dobrovoľníctva). Mladí ľudia boli zapojení len do prípravy národnej správy o plnení spoločných cieľov v oblasti dobrovoľníckych aktivít v mladých ľuďmi formou dotazníkov. Celkovo sa dotazníkového zisťovania zúčastnilo 223 respondentov zo všetkých krajov Slovenska, z toho 148 žien a 75 mužov. Aj tento údaj potvrdzuje, že sú to dievčatá a ženy, ktoré sa častejšie a výraznejšie zapájajú do dobrovoľníckych aktivít. Vekovo prevažovali 20 – 23 roční mladí ľudia (40%), nasledovali 24 – 26 roční (32%). Väčšina opýtaných pôsobila v občianskych združeniach alebo mimovládnych organizáciách (55%), 20% opýtaných bolo aktívnych v cirkevných spolkoch a spoločenstvách, 15% sa angažovalo v komunitných centrách a 28% v aktivitách školy v čase mimo vyučovania. Údaj vypovedá,

že mladí dobrovoľníci si vyskúšajú rôzne inštitúcie a organizácie aj ako dobrovoľníci, čo súvisí s vekom a hľadaním svojej identity, snahe vyskúšať rôzne role a situácie a pod.

Názory týchto mladých ľudí tvoria jeden z troch najvýznamnejších zdrojov informácií, ktoré sa stali podkladom pre text tejto správy (výskum UIPŠ a rozhovory s expertmi)

Politický dopad implementácie spoločných cieľov

Vzhľadom na fakt, že nebola vypracovaná oficiálna koncepcia implementácie spoločných cieľov v oblasti dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí na Slovensku, nie je možné objektívne posúdiť dopad. Je nutné však zdôrazniť, že niektoré kroky najmä zo strany Ministerstva školstva, Nadácie pre deti Slovenska, Intendy a luventy, ktoré reagovali na podmienky a požiadavky Európskej mládežníckej politiky prispeli k implementácii týchto myšlienok aj napriek absencii spomínaného dokumentu.

IV. Bariéry, stimuly a odporúčania pri ďalšej implementácii spoločných cieľov

Nedostatkom slovenského mládežníckeho dobrovoľníctva je jeho nízky spoločenský status a uznanie, chýba aj priateľská atmosféra voči tomuto fenoménu vo všeobecnosti. Keďže najviac dobrovoľníkov sa realizuje v mimovládnych organizáciách – je potrebné zmeniť najmä vnímanie ich práce ako prínos a doplnok pre štát, prostriedok vzdelávania a podpory výchovy mládeže. Situáciu môže zmeniť aj cielená propagácia dobrovoľníctva prostredníctvom kampaní, známych tvári vo veku mladých ľudí, celospoločenské mediálne happeningy ako Národný deň dobrovoľníctva a pod.

Výraznou bariérou je legislatíva, kde chýba pojem dobrovoľník a ďalšie legislatívne ošetrenie jeho statusu, povinností, práv, ochrany dobrovoľníkov ale aj ich hostiteľských organizácií napr. v Zákonníku práce, resp. v Zákone o mládeži a pod.

Odborníci z MVO ale aj zainteresovaná verejnosť vníma udržania **asignácie 2%** z dane ako dôležitý prostriedok pre udržanie financií do sektora, ktorý je postavený na dobrovoľníctve.

Počas seminárov a diskusných skupín pri tvorbe správy bolo cítiť potrebu zlepšiť **komunikáciu a spoluprácu** v dobrovoľníckom sektore v lokálnych komunitách aj v regionálnom a národnom meradle. Mnohé z organizácií nemajú možnosti na výmenu informácií a nápadov, ku ktorej počas tvorby správy spontánne prichádzalo. Túto situáciu môže riešiť jednotný koordinačný rámec, mechanizmus na výmenu informácií a sieťovanie subjektov napr. portál o dobrovoľníctve s aktívnymi partnermi a publicitou.

Na Slovensku chýba stratégia implementovania spoločných cieľov v oblasti dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí. Vytvorenie **pracovnej skupiny**, ktorej úlohou je pripraviť **stratégiu** implementovania spoločných cieľov, zloženú z kľúčových organizácií a inštitúcií by túto situáciu pomohlo riešiť. Jej výsledkom bude reprezentatívny dokument a akčný plán, ktorý by riešil aj otázku jednotnej **certifikácie** získaných zručností a informácií v rámci kľúčových kompetencií potrebných pre celoživotné vzdelávanie. Vydávanie **certifikátov** o získaných zručnostiach, vedomostiach a schopnostiach v rámci dlhodobej účasti na dobrovoľníckych aktivitách a dobrovoľníckych službách (najlepšie v rámci oficiálneho zákona, vyhlášky, prípisu) by pomohlo šíriť myšlienku dobrovoľníctva. Zároveň by sa posilnil aj **kreditný systém** započítania dobrovoľníctva do životopisov aj ako pridaná hodnota pri hľadaní zamestnania, prijímania do škôl a pod.

Aj keď sa situácia v oblasti manažmentu dobrovoľníkov mierne zlepšila, organizácie a inštitúcie stále pociťujú nedostatok pripravených **koordinátorov dobrovoľníctva** v organizáciách. Je dôležité vytvoriť takéto pozície, kde pracovníci budú pôsobiť aj v oblasti PR a systematicky pracovať, oslovovať a vychovávať mladých dobrovoľníkov. Dočasne by situáciu mohol riešiť grantový program na pilotné projekty pre odbornú prácu s dobrovoľníkmi. Situáciu môžu vylepšiť aj produkcia a distribúcia materiálov a organizácia školení najmä ako získať a udržať mladých dobrovoľníkov.

Použitá literatúra:

1. Dobrovoľníctvo a mládež, Bratislava 2005, UIPŠ, Oddelenie analýz a výskumu mládeže, Mgr. Mária Dugovičová
2. Spoznávanie tretieho sektora na Slovensku, Jarmila Filadelfiová, Marianna Dluhá, Eduard Marček, Soňa Košičiarová, S.P.A.C.E., n.o., jún 2004, Centrum pre analýzu sociálnej politiky, ISBN: 80-88991-26-9, str.
3. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo, Katarína Vajdová, Inštitút pre verejné otázky 2004
4. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo, Boris Strečanský- Martin Bútorá – Katarína Vajdová – Zuzana Szatmáry – Zora Bútorová, Martina Kubánová – Helena Woleková, Inštitút pre verejné otázky 2004.
5. Národná správa o politike mládeže v Slovenskej republike, Ministerstvo školstva SR, 2005

Bratislava, december 2006

Ministerstvo školstva SR, odbor detí a mládeže

Spracovala: IUVENTA

Prílohy

Štruktúra rozhovoru – experti:

1. Prosím, popíšte súvislosť medzi Vami a dobrovoľníctvom na Slovensku (Vaše aktivity, pôsobenie),
2. S akým typom/modelom dobrovoľníctva sa vo svojom okolí stretávate, v akom pôsobíte?
3. Poznáte aj iné typy, moduly dobrovoľníctva, ktoré nemusia byť priamo z Vašej praxe (kontakty)?
4. Uveďte príklad zaujímavej dobrovoľníckej aktivity z Vašej praxe.
5. Všimli ste si v danom období nejaké znaky/príklady/signály toho, že sa skvalitnila, vylepšila oblasť dobrovoľníckych aktivít pre mladých ľudí?
6. Vznikli v posledných dvoch rokoch nejaké nové typy dobrovoľníckych aktivít, o ktorých viete? (komunitný, manažérsky)
7. Viete o nejakej iniciatíve, aktivite, ktorá v posledných dvoch rokoch podporila rozvoj dobrovoľníctva v občianskych združeniach?
8. Pred dvoma rokmi neexistoval žiaden jednotný organizačný rámec pre podporu a rozvoj dobrovoľníctva. Zmenilo sa niečo na národnej úrovni alebo na úrovni regiónov?
9. Viete o nejakých aktivitách, iniciatívach vo Vašej organizácii, inštitúcii alebo okolí, ktoré by sa zaoberali medzinárodnou spoluprácou v oblasti dobrovoľníctva? Máme na mysli najmä výmeny dobrovoľníkov, výmeny príkladov dobrej praxe, spoluprácu za účelom vylepšenia stavu dobrovoľníctva.
10. Viete o nejakých školeniach, tréningoch na podporu dobrovoľníctva? Uveďte príklady, resp. kontakty, kde sa dá získať viac informácií.
11. Máte pocit, že sa zlepšila situácia v poskytovaní školení v oblasti dobrovoľníctva?
12. Aké prekážky v oblasti dobrovoľníctva pretrvávajú (administratívne. právne...)?
13. Aké prekážky boli v posledných rokoch odstránené na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni? Kto sa pričínil o túto zmenu?
14. Vnímate iniciatívy/spoluprácu nejakých oficiálnych subjektov a autorít ako zvlášť prospešné pre zlepšenie situácie/odstránenie prekážok v tejto oblasti?
15. Zmenila/zlepšila sa po roku 2004 situácia vo vydávaní víz a povolení k pobytu spojených s mládežníckym dobrovoľníctvom na Slovensku?
16. Ak sa situácia (víza, povolenia pobytu) zmenila/zlepšila – kde bolo možné zistiť tieto informácie?
17. Aké opatrenia, aktivity, iniciatívy ste vnímali v posledných dvoch rokoch zamerané na rozširovanie informácií:

- a. o dobrovoľníctve,
 - b. na zvyšovanie všeobecného povedomia o prínosoch dobrovoľníctva
 - c. o možnostiach získania podpory a poradenstva
 - d. ktoré posilňovali pozitívny imidž mládežníckeho dobrovoľníctva?
18. Bola nejakým spôsobom rozširovaná, upevňovaná spolupráca medzi relevantnými subjektami zabezpečujúcimi šírenie informácií a tými, ktorí sú aktívni v oblasti mládežníckeho dobrovoľníctva s cieľom zabezpečiť rozširovanie vyššie uvedených informácií?
19. Uskutočnili sa v posledných dvoch rokoch analýzy, výskumy, prieskumy, ktoré sa zaoberali vylúčením niektorých skupín mládeže z dobrovoľníckych aktivít? Ak áno, čo sa zistilo?
20. Viete o aktivitách, opatreniach, iniciatívach rôznych subjektov (spoločenských, verejných orgánov, zamestnávateľov, vzdelávacích inštitúcií, samotných mladých ľudí..), ktoré by oceňovali angažovanosť mladých ľudí a získané individuálne zručnosti, vedomosti a kompetencie? Ak áno, uveďte príklady alebo kontakty, kde môžeme získať viac informácií.
21. Boli v posledných dvoch rokoch uskutočnené nejaké opatrenia aj na politické uznanie hodnoty dobrovoľníctva mladých ľudí?
22. Viete v posledných dvoch rokoch o iniciatíve/opatrení smerujúce k tomu, aby sa zozbierali informácie/znalosti o dobrovoľníckych aktivitách mladých ľudí na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni?
23. Ak áno, ako sa táto databáza/archív dopĺňa, resp. ako je ošetrovaný prístup k týmto informáciám?
24. Ako je zabezpečená kvalita, porovnateľnosť a relevantnosť zozbieraných údajov?
25. Je nejakým spôsobom zabezpečená aj výmena, dialóg a sieťovanie poznatkov z danej oblasti na zvýšenie viditeľnosti (vizibility) a predvídanie potrieb v budúcnosti?
26. Čo vidíte ako najväčšie prekážky pri implementácii spoločných cieľov v uplynulých dvoch rokoch na Slovensku (administratívne, kapacitné, chýbajúca infraštruktúra, chýbajúce kompetencie...)?
27. Čo by sa malo zmeniť alebo urobiť s ohľadom na ďalšiu implementáciu spoločných cieľov a budúci rozvoj dobrovoľníctva mladých ľudí.

Dotazník pre mladých dobrovoľníkov
Národná správa o plnení spoločných cieľov v oblasti mládežníckych dobrovoľníckych
aktivít (Európska rada), 2006

Vážení priatelia,

prosíme Vás o vyplnenie nasledujúceho dotazníka, ktorého cieľom je zistiť aké **zmeny** sa udiali na Slovensku od roku 2004 v oblasti rozvoja mládežníckych dobrovoľníckych aktivít. Viac informácií o celom projekte Národnej správy Vám poskytnú naši spolupracovníci v regiónoch (jeden/jedna z nich Vás kontaktovala aj so žiadosťou o vyplnenie dotazníka). Dotazník je anonymný a získané informácie budú využité výlučne len pre potreby správy.

Ďakujeme za ochotu a čas, ktorý venujete vyplňaniu tohto dotazníka!

IUVENTA, Bratislava

Poznámka: Pre zjednodušenie textu budeme používať slovo „dobrovoľník“, pričom sa tým myslí osoba mužského aj ženského pohlavia.

Inštrukcie k vyplňaniu dotazníka:

- **Vyberte odpoveď (zaškrtnutím čísla, podčiarknutím,) ak používate elektronickú verziu – nevymazávajte ostatné možnosti!**
- **Pokiaľ považujete viac odpovedí pri jednotlivých otázkach za relevantné, dôležité alebo aktuálne – vyberte aj viac možností.**

I. Základné údaje o respondentovi:

Vek:

1. 15 – 16 rokov (vrátane)
2. 17 – 19 rokov (vrátane)
3. 20 – 23 rokov (vrátane)
4. 24 – 26 rokov (vrátane)

II. Kde pôsobíte (alebo ste pôsobili) ako dobrovoľník: (je možné aj viac odpovedí!)

1. v občianskom združení alebo mládežníckej organizácii (kultúrnej, environmentálnej, športovej a pod.)

2. v Centre voľného času,
3. vo svojej škole (v aktivitách mimo vyučovania),
4. v domove mládeže,
5. v komunitnom centre, lokálnom klube, komunitnej nadácii,
6. v oficiálnej firme (obchode),
7. v domove sociálnych služieb,
8. v nemocnici alebo hospici,
9. v domove dôchodcov,
10. v cirkevnej organizácii (pri kostole, fare a pod.),
11. v charitatívnom zariadení,
12. v projekte Európskej dobrovoľníckej služby (program Európskej únie MLÁDEŽ'),
13. na misiách v zahraničí,
14. inde:(uved'te kde)

III. Prosím vyberte si z nasledujúceho zoznamu takú aktivitu, o ktorej viete, že vznikla vo Vašom okolí (Vašej praxi) ako **nová príležitosť** pre mládežnícke dobrovoľníctvo za posledné dva roky:

1. možnosť zapojiť sa ako dobrovoľník do aktivít *Centra voľného času*,
2. možnosť dobrovoľnícky pomáhať v nejakom *občianskom združení alebo mládežníckej organizácii*,
3. zapojiť sa ako dobrovoľník do aktivít *komunitného centra*,
4. zapojiť sa ako dobrovoľník do aktivít *komunitnej nadácie*,
5. pôsobiť ako dobrovoľník pri aktivitách organizovaných *škou, školským klubom*,
6. pomáhať ako dobrovoľník pri aktivitách v *domove mládeže*,
7. pôsobiť ako dobrovoľník v *oficiálnej firme (obchode)*,
8. pomáhať ako dobrovoľník v *domove sociálnych služieb*,
9. pomáhať ako dobrovoľník v *nemocnici alebo hospici*,
10. pomáhať ako dobrovoľník v *domove dôchodcov*,
11. pomáhať ako dobrovoľník v *cirkevnej organizácii* (pri kostole, fare, spoločenstve a pod.),
12. zapájať sa ako dobrovoľník *do misí*
13. pomáhať ako dobrovoľník v *charitatívnej organizácii alebo zariadení*,
14. Iné:.....(uved'te aká)
15. nevznikla žiadna nová príležitosť.

IV. Zúčastnili ste sa Vy osobne **vzdelávania**, alebo máte informáciu o podobnej aktivite, ktorá bola spojená s dobrovoľníctvom?

1. áno (pokračujte v otázke V.)

2. nie (pokračujte v otázke VI.)

V. Ak ste odpovedali „áno“ – uveďte:

- kto vzdelávanie organizoval,
- čoho (akých tematických oblastí) sa vzdelávanie dotýkalo,

.....

.....

.....

.....

VI. Poznáte vo Vašom okolí organizáciu, inštitúciu, ktorá **organizuje, ponúka alebo koordinuje** dobrovoľnícke aktivity pre mladých ľudí?

1. áno (pokračujte v otázkach VII. a VIII.)

2. nie (pokračujte v otázke IX.)

VII. Ak Vaša odpoveď bola „áno“ – špecifikujte (aká organizácia, kde)

.....

.....

VIII. Do akej miery sa zmenila za posledné dva roky **činnosť** tejto organizácie?

1. poskytuje viac informácií o možnostiach byť dobrovoľníkom v našom okolí,
2. poskytuje informácie o medzinárodnom dobrovoľníctve,
3. vydáva materiály, organizuje propagačné aktivity zamerané na zvýšenie prestíže dobrovoľníctva
4. organizuje školenia a vzdelávania spojené s dobrovoľníctvom
5. organizuje vlastné aktivity, do ktorých sa môžu mladí ľudia zapojiť ako dobrovoľníci
6. organizuje verejné ocenenia dobrovoľníkov.
7. Iné. Špecifikujte.....

IX. Ako sa rozšírila vo Vašom okolí ponuka zapojenia sa do **medzinárodných dobrovoľníckych aktivít**?

1. môžem sa stať dobrovoľníkom Európskej dobrovoľníckej služby.
2. môžem vycestovať ako dobrovoľník na misie do zahraničia,

3. môžem pracovať ako dobrovoľník v charite v zahraničí
4. môžem pracovať ako dobrovoľník v zahraničnej mládežníckej organizácii alebo občianskom združení
5. môžem pracovať ako dobrovoľník v zahraničnej firme,
6. Iné.
Špecifikujte.....
7. Neviem o žiadnej možnosti.

X. Zlepšila sa v posledných dvoch rokoch **situácia v oblasti** dobrovoľníctva pre mladých ľudí?

1. áno (pokračujte v otázke XI)
2. nie (pokračujte v otázke XII.)

XI. Ak ste odpovedali „áno“ v akých oblastiach vidíte zmenu?

1. Je viac informácií (letáky, publikácie, web stránky a pod.) o tom, čo je dobrovoľník a dobrovoľníctvo.
2. Zvýšil sa spoločenský status dobrovoľníka (ľudia si viac vážia toho, kto je dobrovoľník a to čo robí).
3. Organizujú sa rôzne aktivity, kde sa verejne uznáva dobrovoľnícka práca.
4. Organizácie a inštitúcie sú viac ochotné prijímať dobrovoľníkov.
5. Organizácie sú viac pripravené na prácu s dobrovoľníkmi.
6. Je viac vzdelávacích príležitostí pre organizácie, ktoré chcú pracovať s dobrovoľníkmi.
7. Je viac vzdelávacích príležitostí pre mladých ľudí v oblasti dobrovoľníctva.
8. Je viac príležitostí vycestovať do zahraničia ako dobrovoľník.
9. Zlepšila sa legislatíva.
10. Viac mladých ľudí sa chce zapojiť do dobrovoľníckych aktivít.
11. Je viac iniciatívy zo strany samosprávy.
12. Iné(špecifikujte).

XII. Ak sa chcete dozvedieť viac o možnostiach dobrovoľníckych aktivít, aké **informačné zdroje** využívate?

1. Internetovské stránky.
2. Organizácie alebo inštitúcie, ktoré tradične pracujú s dobrovoľníkmi (dobrovoľnícke centrá, centrá voľného času, komunitné nadácie, nemocnice a pod.).
3. Spýtam sa kamarátov.

4. Oslovím pracovníkov mestského alebo miestneho úradu.
5. Oslovím regionálnu radu mládeže.
6. Iné(špecifikujte)

XIII. Aké prekážky vidíte stále aktuálne pri rozvoji dobrovoľníckych aktivít pre mladých ľudí:

1. Mladí ľudia nie sú ochotní zapájať sa do rôznych aktivít ako dobrovoľníci.
2. Nie je dostatočné povedomie o význame dobrovoľníctva.
3. Nie je dostatočné verejné uznanie a ocenenie dobrovoľníckej práce.
4. Stále existujú legislatívne prekážky pri zapájaní sa do dobrovoľníckych aktivít.
5. Nie je dostatok informačných zdrojov kde a ako sa stať dobrovoľníkom.
6. Nikto nemotivuje mladých ľudí k tomu, aby sa stali dobrovoľníkmi.
7. Chýbajú špecializované organizácie/inštitúcie, ktoré by ponúkali/informovali o dobrovoľníckych aktivitách.
8. Nie je dostatok príležitostí vycestovať do zahraničia ako dobrovoľník.
9. Organizácie nie sú ochotné prijímať dobrovoľníkov.
10. Organizácie nie sú odborne pripravené na prijímanie dobrovoľníkov (nedostatok práce, málo atraktívna práce, chýba príprava na aktivity, nejasné kompetencie a pod.)
11. Neexistuje žiadna štátna koncepcia/politika trvalého rozvoja dobrovoľníctva pre mladých ľudí.
12. Málo iniciatívy zo strany samosprávy.
13. Iné. Špecifikujte.....
14. Nevidím žiadne prekážky.

NA ZÁVER EŠTE NIEKOĽKO ĎALŠÍCH OSOBNÝCH UDAJOV:

XIV. Pohlavie respondenta

1. žena
2. muž

XV. Z akého kraja pochádzate?

1. Košický
2. Prešovský
3. Banskobystrický
4. Žilinský

5. Trnavský
6. Trenčiansky
7. Nitriansky
8. Bratislavský

XVI. Z akého mesta, obce pochádzate - veľkosť?
--

1. do 500 obyvateľov
2. do 1 200 obyvateľov
3. do 5 000 obyvateľov
4. do 15 000 obyvateľov
5. do 30 000 obyvateľov
6. do 100 000 obyvateľov
7. do 300 000 obyvateľov
8. som z Bratislavy

Ešte raz vďaka za čas, ktorý ste venovali vyplneniu tohto dotazníka!